

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fikhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Hükmün İleti

Ebu Nizar eş-Şâmî'ye

Soru:

Esselamu Aleykum. Allah sizi mübarek kılsın.

Şeyhimize soru: **“Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur.”** [Ahzab-59] ayetinden hükmün illeti istinbat edilir mi?

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Ayet-i kerime, dış elbisenin (cilbabın) farz olmasının hikmeti olup hükmün illeti değildir. Açıklaması ise şöyledir:

10/7/2018 tarihli soru cevapta belirttiğimiz gibi ayetin nüzul sebebi, hür kadınları cariyelerden ayırt etmek içindir. Zira cariyelerin üzerlerine dış örtülerini (cilbablarını) almaları zorunlu değildir. Bazı münafıklar cariyelere uygunsuz sözler sarf ediyor ve cariyeye sarkıntılık yapmanın cezasının hür kadınlar gibi değil de hafif olarak görüyorlardı. Şayet onun bu sözü hür kadına söylediği işitilip yargıya sevk edilirse, cezasının hafiflemesi için ben onu cariyeye zannettim diyordu... Onların üzerinden bu bahaneyi kaldırmak için ayet-i kerime nazil olmuştur. Dolayısıyla özgür mümin kadınların cariyelerden ayırt edilmeleri için dış elbise (cilbab) giymeleri ve onu ayakları örtünceye kadar en aşağıya kadar salıvermeleri farz kılınmıştır. Ardından onlar, biz onu cariyeye zannettik diyemeyecekler ve onların cezaları da hafifletilmeyecektir. Çünkü onların bahaneleri kalmayacaktır...İbn Sa'd Tabakat'ında Ebu Malik'ten şöyle dediğini tahric etmiştir; Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hanımları ihtiyaçlarını gidermek için dışarı çıkıyorlar ve Münafıklardan bazıları onlara sataşıyorlar ve onlara eziyet veriyorlardı. Bu Münafıklara söylendiğinde, biz bunu cariyeye olduğu için yapıyoruz diyorlardı. Bunun üzerine şu ayet nazil oldu: **يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ** “**Ey Nebi! Zevcelerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına de ki; başörtülerini omuzlarının üzerlerine salıversinler. Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur.**” [Ahzab-59]

Binaenaleyh ayetin anlamı, hür kadının cariyeden (farkı olduğunun) bilinmesi için olup dış elbisenin salıverilmesi de bu bilgi içindir. **“Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur”**... Yani onun falan kişi olduğunun bilinmesi için değildir. Kurtubi'nin tefsirinde şöyle geçmektedir (14/224): **“Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur.”** Yani özgür kadınlar demektir ki böylece cariyeye ile karıştırılmasınlar... Dolayısıyla onlara yönelik arzunun önü kesilmiş olur. Yoksa kim olduğunu öğrenmek için kadını tanımak anlamında değildir.

2- İlet ile hikmet arasında fark vardır. İlet, -daha önce açıkladığımız gibi- teşrîye sevk eden ve nâsstan istifade edilen şeydir. Ancak kullanılan talil araçlarına veya terkibe göre illiyenin manasını ortaya çıkararak nâsstar da vardır. Bununla birlikte ister nâssta olsun isterse başkasında olsun diğer karineler talilin anlamını bozar ve başka bir mana ifade eder ki bu da, teşrîye sevk eden değil teşrîden hedeflenen Şâri'nin gayesidir. Nitekim Şâri'nin hükümden

kastedilene gösteren bu gaye veya sonuç, illet değil hikmet olarak adlandırılmıştır. Çünkü bu, teşriye sevk eden değildir.

İllet, illetli olanın varlığı ve yokluğu ile birlikte döner ve geride kalmaz. Hikmet ise bu şekilde değildir. Örneğin:

- لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ “**Kendilerine ait birtakım yararları yakînen görmeleri ... için...**” [Hac-28]

- وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ “**Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.**” [Zariyat-56]

- إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ “**Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.**” [Ankebut-45]

İster bizzat nâssta olsun isterse başkasında olsun karineleriyle birlikte az önce geçen nâsstarın siğâsinin, teşriye sevk eden manasında illiyet ifade etmediği ortaya çıkmaktadır. Zira şayet böyle olmuş olsaydı, geride kalmazdı. Dolayısıyla illet, illetli olanın varlığı ve yokluğu ile birlikte dönen hükmün gerisinde kalmaz. Zira illet, hükmün kendisinden dolayı konulduğu husustur. Ancak hikmet, bazı durumlarda gerçekleşirken bazı durumlarda gerçekleşmeyebilir, yani bazen geride kalabilir:

- لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ “**Kendilerine ait birtakım yararları yakînen görmeleri ... için...**” [Hac-28] Birçok kişi haccediyorlar ve (birtakım yararları) yakînen görmüyorlar.

- وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ “**Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.**” [Zariyat-56] Yaratılanlardan birçoğu, Allah’a ibadet etmiyorlar.

- إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ “**Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.**” [Ankebut-45] Namaz kılıp (hayâsızlıktan ve kötülükten) alıkoymadığı kimseler vardır.

Bu nedenle yukarıda geçen şeyler gibi olan hakkında (illet) değil (hikmet) denilir. Çünkü hüküm geride kalmaktadır. Böylece hepsi hakkında söylenilecek doğru şey, hikmettir.

3- Şimdi sorunun konusu olan ayet-i kerimeyi ele alalım:

a- Şerî hüküm, ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفَ فَلَا يُؤْذِنَ “**Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur.**” ayetinden gelmiştir. Dolayısıyla bu, delildir.

b- ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفَ فَلَا يُؤْذِنَ “**Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur.**” ayetinin teşriye sevk eden olmadığı, yani dış elbisenin (cilbabın) farz olmasının delili olmadığı, ardından illet olmadığı açıktır. Bilakis o, dış elbiseye (cilbaba) terettüp eden bir sonuçtur, yani Şâri'nin kendisini hedeflediği gayedir.

c- Bu sonuç, geride kalmaktadır. Dolayısıyla hür kadın dış elbise (cilbab) giymelidir ve incitilmesin diye onlardan ayırt etmek için cariyeye de yoktur.

d- ذَلِكَ أَدْنَىٰ “**En elverişli olan budur.**” [Ahzab-59] Usul ıstılahında hikmet olup illet değildir.

Benim görüşüm budur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 07 Cumade'l Üla 1440

M. 13/01/2019

Cevaba, Emirin (Allah onu korusun) aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3925/>